

Słownik Gazowniczych Określeń Technicznych

1. **armatura odcinająca** – urządzenie służące do całkowitego wstrzymania przepływu gazu;
2. **awaria sieci gazowej** – nagłe, nieprzewidziane zdarzenie powodujące utratę zdolności użytkowej sieci gazowej i/lub stwarzające bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, mienia i środowiska;
3. **ciśnienie gazu** – ciśnienie gazu w sieci gazowej mierzone w warunkach statycznych;
4. **ciśnienie projektowe** – ciśnienie stosowane w obliczeniach projektowych;
5. **ciśnienie robocze** – ciśnienie występujące w sieci gazowej w normalnych warunkach roboczych;
6. **dostawa** – sprzedaż, w tym odsprzedaż, gazu ziemnego, LNG i CNG, odbiorcom;
7. **dystrybucja** – transport gazu ziemnego sieciami gazowymi dystrybucyjnymi w celu dostarczenia go odbiorcom,
8. **emisja** – wprowadzanie bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, gleby lub ziemi gazu ziemnego z urządzeń i obiektów sieci gazowej;
9. **gaz ziemny** – gaz wydobywany ze złóż podziemnych, którego głównym składnikiem palnym jest metan;
10. **gazociąg** – rurociąg wraz z wyposażeniem, służący do transportu gazu ziemnego;
11. **gazociąg bezpośredni** – gazociąg, który został zbudowany w celu bezpośredniego dostarczania gazu ziemnego z kopalni lub z innych źródeł do instalacji odbiorcy z pominięciem systemu gazowego;
12. **gazociąg międzysystemowy** – gazociąg przesyłowy przebiegający przez granicę państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, wyłącznie w celu połączenia systemów przesyłowych tych państw;

13. **gazociąg zasilający/rozprowadzający** – rurociąg o maksymalnym ciśnieniu roboczym do 1,6 MPa włącznie, do którego są podłączone przyłącza gazowe;
14. **gazowa atmosfera wybuchowa** – mieszanina substancji palnych w postaci gazowej z powietrzem, w warunkach atmosferycznych, w której po zapaleniu spalanie gwałtownie rozprzestrzenia się obejmując całą niespaloną mieszaninę;
15. **granice wybuchowości:**
dolna granica wybuchowości (DGW) – stężenie paliwa gazowego w powietrzu, poniżej którego atmosfera gazowa nie jest wybuchowa;
górną granicą wybuchowości (GGW) – stężenie paliwa gazowego w powietrzu, powyżej którego atmosfera gazowa nie jest wybuchowa;
Uwaga: dla paliw gazowych o gęstości względnej, w warunkach normalnych, mniejszej niż 1, transportowanych sieciami gazowymi, granice wybuchowości zawarte są w zakresie od 5 % do 15 % CH₄ (V/V);
16. **kalkulator przelicznika** - urządzenie elektroniczne, które otrzymuje impulsy wyjściowe od współpracującego z nim gazomierza i przetworników, a następnie je przetwarza;
17. **klasa lokalizacji** – klasyfikacja terenu, w którym lokalizowany jest gazociąg, oceniana według stopnia urbanizacji obszaru położonego wzdłuż gazociągu;
18. **klasa lokalizacji pierwsza** – teren o zabudowie budynkami użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego, intensywnej zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej, intensywnym ruchu kołowym, rozwiniętej infrastrukturze podziemnej, takiej jak: sieci wodociągowe, ciepłownicze, kanalizacyjne i gazowe, przewody energetyczne i telekomunikacyjne, miejsca zgromadzeń ludności, ulice, drogi oraz tereny zagrożone uszkodzeniami górnictwem;
19. **klasa lokalizacji druga** – teren, na którym znajduje się zabudowa jednorodzinna i zagrodowa oraz niezbędna dla niej infrastruktura;
20. **klasa lokalizacji trzecia** – teren niezabudowany oraz teren, na którym mogą znajdować się tylko pojedyncze budynki jednorodzinne, gospodarcze i inwentarskie oraz niezbędna dla nich infrastruktura;
21. **konserwacja** – czynności profilaktyczne, obejmujące, planowe lub doraźne zabezpieczenie sieci/obiektu sieci gazowej lub jego elementów przed szkodliwym oddziaływaniem środowiska, utrzymanie czystości oraz przeprowadzenie czynności nakazywanych lub zalecanych przez producentów urządzeń; działania te nie wymagają demontażu i wyłączenia sieci/obiektu sieci gazowej lub jego elementów z eksploatacji;
22. **kontrola** - proces pomiaru, badania, próby, sprawdzania lub inny określający stan sieci gazowej i porównanie go z przyjętymi wymaganiami;
23. **kontrola stanu technicznego sieci gazowej** - kontrola okresowa polegająca na sprawdzeniu stanu technicznego sieci/obiektu sieci gazowej, na podstawie wyników m.in. z patrolowania, oględzin, kontroli szczelności, pomiarów technicznych, wielkości strat gazu, stanu armatury i urządzeń oraz ilości awarii;

24. **kurek główny** – armatura odcinająca na przyłączy gazowym, przeznaczona do zamykania dopływu gazu ziemnego do instalacji gazowej odbiorcy; stanowi granicę oddzielającą sieć gazową od instalacji odbiorcy;
25. **magazyn gazu** – magazyn tworzony w górotworze, zbiornik ciśnieniowy, i kriogeniczny wraz z urządzeniami zatłaczania, redukcji, pomiarów, osuszania i podgrzewania gazu, przeładunku i regazyfikacji;
26. **maksymalne ciśnienie przypadkowe (MIP)** – maksymalne ciśnienie na jakie sieć gazowa może być narażona w ciągu krótkiego okresu, ograniczone przez system ciśnieniowego bezpieczeństwa;
27. **maksymalne ciśnienie robocze (MOP)** – maksymalne ciśnienie, przy którym sieć gazowa może pracować w sposób ciągły w normalnych warunkach roboczych;
28. **maksymalne dopuszczalne ciśnienie (PS)** – najwyższe ciśnienie do którego zaprojektowano urządzenie ciśnieniowe zgodnie ze specyfikacją producenta;
29. **nawianialnia** - zespół urządzeń przeznaczony do nawaniania gazu w stopniu umożliwiającym wykrycie nieszczelności sieci i instalacji gazowej;
30. **obiekt sieci gazowej** – obiekt budowlany taki jak: gazociąg, przyłącze gazowe, stacja gazowa, zespół gazowy na przyłączy, instalacje LNG i CNG, tłocznia gazu, magazyn gazu;
31. **obiekt technologiczny** – budynek lub budowla wraz z pomieszczeniami technologicznymi związane z funkcjonowaniem sieci gazowej, usytuowane na wydzielonym terenie;
32. **ochrona katodowa** - ochrona elektrochemiczna uzyskana przez obniżenie potencjału korozyjnego do poziomu, przy którym szybkość korozji metalu ulega znacznemu zmniejszeniu;
33. **ogłędziny** - wizualna ocena stanu technicznego, w tym wskazań wskaźników, obiektu sieci gazowej lub jego elementów bez przeprowadzania pomiarów i prób;
34. **operator systemu LNG** - osoba fizyczna lub prawna, która zajmuje się skraplaniem gazu ziemnego lub jego przywozem, wyładunkiem i regazyfikacją LNG oraz jest odpowiedzialna za eksploatację instalacji LNG;
35. **operator systemu magazynowania** - każda osoba fizyczna lub prawna, która zajmuje się magazynowaniem i jest odpowiedzialna za eksploatację instalacji magazynowych;
36. **operator systemu przesyłowego/operator systemu dystrybucyjnego** - każda osoba fizyczna lub prawna, która zajmuje się przesyłem/dystrybucją i jest odpowiedzialna za eksploatację, utrzymywanie oraz, w razie konieczności, rozbudowę systemu przesyłowego/dystrybucyjnego na danym obszarze, a w stosownych przypadkach za wzajemne połączenia z innymi systemami, oraz za zapewnienie długoterminowej zdolności systemu do zaspokojenia uzasadnionych potrzeb w zakresie przesyłu /dystrybucji gazu;

37. **osoba kwalifikowana** – osoba spełniająca wymagania określone w przepisach, przeszkolona, posiadająca doświadczenie i odpowiednie kwalifikacje do wykonywania czynności związanych z siecią gazową;
38. **paliwo gazowe** - gaz palny dopuszczony do wykorzystania w celu wytwarzania energii w gospodarstwach domowych, gospodarce komunalnej, przemyśle i transporcie;
39. **pomieszczenie technologiczne** – pomieszczenie z urządzeniami i instalacjami technologicznymi, w którym przebiegają procesy związane z przesyłaniem i dystrybucją gazu ziemnego;
40. **prace gazoniebezpieczne** – prace szczególnie niebezpieczne w rozumieniu ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, wykonywane na urządzeniach, instalacjach i sieciach gazowych, napełnionych lub napełnianych gazem ziemnym oraz opróżnianych z gazu ziemnego, podczas których może dojść do wypływu gazu ziemnego powodującego zagrożenie życia i zdrowia ludzkiego, wybuchu lub pożaru;
41. **prace niebezpieczne** – inne prace szczególnie niebezpieczne w rozumieniu ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisów prawa budowlanego niewymienione jako prace gazoniebezpieczne, przy wykonywaniu których istnieje duże zagrożenie wypadkiem;
42. **próba ciśnieniowa** – poddanie sieci gazowej ciśnieniu próby, większemu od maksymalnego ciśnienia roboczego MOP;
43. **próba łączona wytrzymałości i szczelności** – próba ciśnieniowa przeprowadzana w celu sprawdzenia czy sieć gazowa spełnia wymagania wytrzymałości mechanicznej i szczelności;
44. **próba specjalna** – próba ciśnieniowa hydrauliczna obciążania rur gazociągu stalowego w granicach plastyczności materiału rur, przeprowadzana w celu sprawdzenia i poprawienia jego właściwości wytrzymałościowych;
45. **próba szczelności** – próba ciśnieniowa przeprowadzana w celu sprawdzenia czy sieć gazowa spełnia wymagania szczelności;
46. **próba wytrzymałości** – próba ciśnieniowa przeprowadzana w celu sprawdzenia czy sieć gazowa spełnia wymagania wytrzymałości mechanicznej;
47. **przedsiębiorstwo gazownicze** - każda osoba fizyczna lub prawna, która prowadzi przynajmniej jeden z następujących rodzajów działalności: działalność w zakresie produkcji, działalność przesyłową, działalność dystrybucyjną, działalność w zakresie dostaw, w zakresie zakupu lub magazynowania gazu ziemnego, w tym również LNG, i która odpowiada za zadania handlowe, techniczne lub w zakresie utrzymania dotyczące tych działalności, z wyłączeniem odbiorców końcowych;
48. **przeгляд** – czynności wykonywane w istniejącej sieci gazowej obejmujące m.in. oględziny, kontrole, konserwacje, naprawy połączone z wymianą części, wymiany materiałów eksploatacyjnych, które są prowadzone w ustalonych odstępach czasu lub po osiągnięciu określonego czasu eksploatacji;
49. **przesył** – transport gazu ziemnego sieciami gazowymi

przesyłowymi, w celu dostarczenia go odbiorcom;

50. **przyłącze gazowe** – rurociąg wraz z wyposażeniem, odchodzący od gazociągu, zakończony kurkiem głównym, którego częścią może być zespół gazowy, służący do przyłączenia instalacji gazowej;

51. **przyrząd pomiarowy** – urządzenie przeznaczone do wykonania pomiarów samodzielnie lub w połączeniu z jednym lub wieloma urządzeniami dodatkowymi; wzorce miary i materiały odniesienia są traktowane jako przyrządy pomiarowe;

52. **punkt dostawy gazu** - punkt określony w umowie, w którym gaz przestaje być własnością dostawcy gazu i staje się własnością odbiorcy gazu;

53. **punkt gazowy** – zespół gazowy na przyłączy służący do redukcji ciśnienia, pomiaru ilości gazu ziemnego o strumieniu przepływającego gazu do 60 m³/h włącznie i o maksymalnym ciśnieniu roboczym (MOP) na wejściu do 0,5 MPa włącznie;

54. **remont** – wykonywanie robót w istniejącej sieci gazowej mających na celu odtworzenie stanu pierwotnego ale nie stanowiących bieżącej konserwacji, przy czym dopuszcza się stosowanie wyrobów budowlanych innych niż użyto w stanie pierwotnym;

55. **rura osłonowa** – rura zamontowana w celu ochrony umieszczonego w niej gazociągu przed uszkodzeniem mechanicznym;

56. **sieć gazowa** – obiekty sieci gazowej i inne instalacje połączone i współpracujące ze sobą, służące do transportu gazu ziemnego;

UWAGA – określenie „sieć gazowa” jest równoznaczne z określeniem „system dostawy gazu”.

57. **sieć gazowa dystrybucyjna** - sieć gazowa wysokich, podwyższonych średnich, średnich i niskich ciśnień, z wyłączeniem gazociągów kopalnianych i bezpośrednich, za której ruch sieciowy jest odpowiedzialny operator systemu dystrybucyjnego;

58. **sieć gazowa przesyłowa** - sieć gazowa, składającą się głównie z gazociągów wysokiego ciśnienia, inna niż sieć gazociągów kopalnianych i inna niż część gazociągów wysokiego ciśnienia używanych głównie w ramach dystrybucji lokalnej gazu ziemnego, za której ruch sieciowy jest odpowiedzialny operator systemu przesyłowego;

59. **stacja gazowa** - zespół urządzeń w sieci gazowej o maksymalnym ciśnieniu roboczym MOP na wejściu powyżej 10 kPa spełniający co najmniej jedną z funkcji: redukcja, pomiar, regulacja, uzdatnianie, rozdział gazu ziemnego, z wyłączeniem zespołu gazowego na przyłączy gazowym;

60. **stacja pomiarowa** - stacja gazowa spełniająca funkcję pomiaru strumienia objętości, masy lub energii gazu;

61. **stacja redukcyjna** - stacja gazowa spełniająca funkcję redukcji ciśnienia, wyposażona w system ciśnieniowego bezpieczeństwa;

62. **stacja redukcyjno-pomiarowa** - stacja gazowa spełniająca funkcję stacji redukcyjnej oraz stacji pomiarowej;

63. **stacja regulacyjno – pomiarowa** – stacja gazowa spełniająca funkcję stacji regulacyjnej oraz stacji pomiarowej;
64. **stacja uzdatniania** - stacja gazowa spełniająca co najmniej jedną z funkcji: filtracji, osuszania, odazotowania, mieszania, stabilizacji i nawaniania w celu osiągnięcia wymaganych właściwości gazu;
65. **strefa kontrolowana** - obszar wyznaczony po obu stronach osi gazociągu, którego linia środkowa pokrywa się z osią gazociągu, w którym przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się transportem gazu ziemnego podejmuje czynności w celu zapobieżenia działalności mogącej mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłowe użytkowanie gazociągu;
66. **strefy zagrożenia wybuchem** – przestrzenie zagrożone wybuchem, klasyfikowane według częstotliwości i czasu występowania gazowej atmosfery wybuchowej w następujący sposób:
strefa 0 – przestrzeń, w której gazowa atmosfera wybuchowa występuje ciągle lub w długich okresach,
strefa 1 – przestrzeń, w której pojawienie się gazowej atmosfery wybuchowej jest prawdopodobne w warunkach normalnej pracy,
strefa 2 – przestrzeń, w której w warunkach normalnej pracy prawdopodobieństwo pojawienia się gazowej atmosfery wybuchowej jest mało prawdopodobne, a jej pojawienie się występuje rzadko i tylko w krótkim okresie czasu;
67. **system ciśnieniowego bezpieczeństwa** – system, który niezależnie od systemu redukcji ciśnienia zapewnia, że ciśnienie na wyjściu systemu redukcji nie przekroczy wartości bezpiecznych;
68. **system gazowy** – wszelkie sieci gazowe przesyłowe, sieci gazowe dystrybucyjne, instalacje LNG i CNG lub instalacje magazynowe będące własnością przedsiębiorstwa gazowego lub eksploatowane przez nie, obejmujące pojemności magazynowe gazociągów i instalacje dostarczające usługi pomocnicze oraz instalacje przedsiębiorstw powiązanych, niezbędne do zapewnienia dostępu do sieci gazowych przesyłowych, dystrybucyjnych i instalacji LNG i CNG;
69. **szafka gazowa** – pomieszczenie techniczne na połączenie instalacji gazowej z siecią gazową; podstawowym elementem połączenia jest kurek główny; innymi elementami mogą być: urządzenia pomiarowe, gazomierz, reduktor ciśnienia, itp.);
70. **tłocznia gazu** - zespół urządzeń służących do podniesienia ciśnienia gazu w sieci gazowej;
71. **układ pomiarowy gazu** - gazomierz i/lub inne przyrządy pomiarowe lub rozliczeniowo-pomiarowe wraz z układami połączeń między nimi, służące do pomiaru ilości pobranego lub dostarczonego do sieci gazu i dokonywania rozliczeń w jednostkach objętości, masy lub energii;
72. **urządzenie technologiczne** – urządzenie, w którym następuje podwyższanie lub redukcja ciśnienia, regulacja, pomiar lub uzdatnianie gazu ziemnego;
73. **utrzymanie sieci gazowej** - czynności prowadzone w zakresie konserwacji, kontroli, badań i napraw, wykonywane przez kwalifikowany

personel, prowadzone według określonych procedur, w celu zachowania zdolności użytkowej sieci/obiektu sieci gazowej w okresie od uruchomienia do czasu likwidacji;

74. **użytkowanie sieci gazowej** - prowadzenie działań technicznych, ekonomicznych i organizacyjnych na sieci/obiekcie sieci gazowej zgodnie z pozwoleniem wydanym przez właściwe organy administracji publicznej, z zachowaniem bezpieczeństwa technicznego, ochrony ludzi, otoczenia i środowiska naturalnego, oraz wymaganiami wynikającymi z odrębnych przepisów, od czasu ich uruchomienia do czasu ich likwidacji, mających na celu wykorzystanie sieci gazowej/obiekcie sieci gazowej zgodnie z przeznaczeniem;

75. **współczynnik bezpieczeństwa (S)** - współczynnik stosowany przy obliczeniach grubości ścianki rury lub korpusu armatury o wartości odwrotnie proporcjonalnej do wartości współczynnika projektowego, ($S = 1/f_0$);

76. **współczynnik projektowy (f_0)** - współczynnik stosowany w obliczeniach grubości ścianki rury lub korpusu armatury albo dopuszczalnego ciśnienia; charakteryzuje stopień zredukowania naprężeń obwodowych w ściance gazociągu lub armatury w odniesieniu do wymaganej minimalnej granicy plastyczności $R_{t0,5,i}$; stanowi odwrotność współczynnika bezpieczeństwa;

77. **zdolność użytkowa sieci gazowej** - gotowość sieci gazowej do transportu gazu w sposób ciągły, niezawodny i bezpieczny;

78. **zespół gazowy na przyłączy** - instalacja redukcji ciśnienia i/lub pomiaru gazu, którą stanowi zespół urządzeń służących do redukcji ciśnienia i/lub pomiaru gazu ziemnego o strumieniu objętości gazu do 200 m³/h włącznie, o maksymalnym ciśnieniu roboczym (MOP) na wejściu powyżej 0,5 MPa do 1,6 MPa włącznie lub o strumieniu objętości gazu do 300 m³/h włącznie, o maksymalnym ciśnieniu roboczym (MOP) na wejściu do 0,5 MPa włącznie;

Uwagi i opinie wraz z propozycjami zmian lub uzupełnień nowymi określeniami można nadsyłać na adres : office.kst@igq.pl
(Izba Gospodarcza Gazownictwa, sekretariat Komitetu Standardu Technicznego)

12.12.2011 r.